

Teikėjas

Kauno Apskritis Liberalaus Jaunimo Organizacija

PROJEKTAS

POZICIJA DĖL ALKOHOLIO KONTROLĖS ĮSTATYMO PATAISŲ

28-oji Lietuvos liberalaus jaunimo Sueiga

2016 m. spalio 15-16 d.

Vilnius

Kauno Apskritis Liberalaus Jaunimo Organizacija (toliau - KLJ) yra nepriklausoma, nevyriausybinė jaunimo organizacija, skatinanti pilietiškumą bei skleidžianti liberalias idėjas Kauno mieste nuo 1996 metų. Vienijame liberaliai į pasaulį žvelgiančius, tolerantiškus, aktyvius ir iniciatyvius jaunos žmones, siekiančius prisidėti prie aktyvios pilietinės visuomenės kūrimosi. KLJ mano, kad šiuo metu, Lietuvos Respublikoje galiojantis alkoholio kontrolės įstatymas neatitinka realybės ir nesprendžia alkoholio vartojimo problemos, tad ragina atsižvelgti į vartojimo prevenciją didinančias ir švietimu paremtas priemones bei jų kokybišką taikymą praktikoje.

KLJ teigia, kad dar labiau griežtinant LR Alkoholio kontrolės įstatymą įvedant alkoholio pardavimą tik specializuotose parduotuvėse, uždraudžiant alkoholio reklamą bei didinant amžiaus cenzą alkoholiui įsigyti, būtų pažeista žmogaus pasirinkimo laisvė, ribojama laisva rinka bei skatinama šešėlinė ekonomika. Atsižvelgdamas į šiuos rodiklius, KLJ teigia, kad turi būti imtasi esminių pokyčių, norint įgyvendinti racionalią alkoholio kontrolės politiką.

KLJ yra įsitikinęs, jog bet kokie siūlymai mažinti alkoholiu prekiaujančių vietų skaičių riboja laisvą rinką ir gali sukelti skaudžių pasekmių valstybės biudžetui.

Šalia jau egzistuojančių draudimų (tokių kaip alkoholio pardavimo laiko ribojimas, draudimas jį įsigyti tam tikromis dienomis ir kt.), Seime užregistruotas dar vienas siūlymas – pardavinėti alkoholį tik specializuotose parduotuvėse. Legalios prekybos alkoholiu vietų sumažėjimas paskatintų nelegalią prekybą alkoholiu. 2015 metais šešėlinę alkoholio rinką sudarė 22% visos stipriųjų gėrimų rinkos. Juodoji alkoholio rinka ne tik skatina neigiamą žalą žmonių sveikatai (dėl nekokybiškos produkcijos), bet ir turi neigiamą poveikį valstybės biudžetui - dėl kontrabandinių stipriųjų gėrimų juodosios rinkos valstybė kasmet praranda apie 130 milijonų eurų (dėl nesurenkamų akcizo ir pridėtinės vertės mokesčių).

KLJ teigia, kad alkoholiu prekiaujančių prekybos vietų mažėjimas riboja laisvą rinką, todėl siūlo likti prie šiuo metu galiojančio įstatymo. Šių metų sausio 1 d. įsigaliojęs draudimas pardavinėti alkoholį degalinėse, KLJ teigimu, yra nelogiškas, nes pažeidžia konkurencijos teisės principus. Manome, kad tai blogina degalinių sąlygas, kitų mažmeninių prekybos įmonių atžvilgiu. Pagal Pasaulio Sveikatos organizacijos duomenis, daugiau nei pusė ES šalių (16 iš 28) alkoholio

pardavimui degalinėse netaiko apribojimų. Nėra jokių duomenų, kurie leistų pagrįstai teigti, kad prekyba alkoholiu degalinėse įrengtose mažmeninės prekybos vietose yra ypač svarbi mažinant alkoholio vartojimą. Reali situacija yra priešinga – degalinėse parduodama tik 2 proc. viso šalyje parduodamo alkoholio (neskaičiuojant nelegalios prekybos). Tai rodo, kad prekyba alkoholiu degalinėse sudaro nedidelę rinkos dalį.

KLJ, atsižvelgdama į griežtus LR Alkoholio kontrolės įstatymus, skatina likti prie šiuo metu galiojančios tvarkos bei, atkreipiant dėmesį į anksčiau minėtus argumentus, kuo greičiau panaikinti draudimą prekiauti alkoholiu degalinėse, remiantis tuo, kad tai yra neracionalu, varžo konkurencingumą bei laisvą rinką

Šiuo metu, pagal galiojančią LR Alkoholio kontrolės įstatymą, alkoholio reklama beveik visiškai ribojama televizijoje (ją galima transliuoti tik vėlyvais vakarais), išorinė reklama draudžiama (išskyrus alaus, alaus mišinių su nealkoholiniais gėrimais bei natūralios fermentacijos vyno ir sidro išorinę reklamą). KLJ teigia, kad visiškas alkoholio reklamos uždraudimas yra neteisingas. Visų pirma, visiškas reklamos draudimas yra neįmanomas – tai nepaliestų reklamos, Lietuvą pasiekiančios iš užsienio retransliuojamomis ar prieinamomis televizijos ir radijo programomis. Taip pat neįmanoma apriboti reklamos užsienio šalyse registruotose interneto svetainėse. Reklama tai pat bus matoma Lietuvoje populiariuose, tačiau užsienyje registruotuose pramogų, bendravimo ir naujienų interneto tinklalapiuose. Tai leidžia teigti, jog siūlymas drausti reklamą yra tik paviršutiniškas, realybėje neturėsiantis jokių realių pasekmių.

Kitas labai svarbus aspektas – alkoholio reklamos ribojimas iškraipys konkurenciją. Visiško alkoholio reklamos draudimo dėka užsienio gamintojai įgys konkurencinį pranašumą prieš Lietuvos gamintojus. Palyginus kitų šalių alaus reklamos draudimus televizijoje, radijuje ir kitose žiniasklaidos priemonėse su Lietuvoje taikomais draudimais, matome, kad alaus reklamos draudimas Lietuvoje yra vienas griežčiausių pasaulyje. Tik penktadalis iš 166 šalių visiškai draudžia alaus reklamą televizijoje ir radijuje. Dar mažesnis skaičius šalių draudžia alaus reklamą spausdintoje žiniasklaidoje. Todėl KLJ teigimu, yra beprasmiška dar labiau griežtinti alkoholio reklamos reglamentavimą.

Kitas neracionalus įstatymo projektas, šiuo metu užregistruotas Seime, siūlo drausti įsigyti alkoholinius gėrimus asmenims iki 20 metų. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.5 straipsniu, Lietuvos Respublikoje 18 metų fizinis asmuo laikomas sulaukusiu pilnametystės ir įgijusiu visišką civilinį veiksnumą, tai yra 18 metų asmuo, gali savo vardu nevaržomai sudaryti sandorius, priimti palikimą, tuoktis ir įgyti kitas civilines teises ir pareigas, gali būti pašauktas atlikti karinę tarnybą. Šio amžiaus asmuo įgyja teisę balsuoti, kitas politines teises ir pareigas. Todėl priėmus siūlymą drausti įsigyti alkoholį iki sulaukus 20 metų, numatoma idėja, jog asmenys nėra pajėgūs pasirinkti savo individualaus gyvenimo būdo bei atsakyti už savo sveikatą. Nepaisant to, jie jau gali dalyvauti politiniame šalies gyvenime ir išsakyti savo valią.

Tai pat negalime teigti, kad uždraudus jaunuoliams įsigyti alkoholinių gėrimų, jie nustos jį vartoti. Naivu manyti, kad jei jaunuolis, negali legaliai įsigyti alkoholio, jis neras kitų būdų kaip jo nusipirkti (o būdai įvairiausi - vyresni draugai, benamiai gatvėje, nelegalūs kontrabandos taškai). Todėl KLJ teigia, kad kelti alkoholio pirkimo amžiaus ceną yra nelogiška.

Atsižvelgiant į išvardintus argumentus, KLJ teigia, kad LR Alkoholio kontrolės įstatymo griežtinimas yra netikslingas. Priėmus griežtesnes Alkoholio kontrolės įstatymo pataisas, Lietuva turės reikliausius įstatymus visoje Europoje, vertinant alkoholio reklamą, prieinamumą, teisę jį įsigyti ir vartoti. Didesniais draudimais nieko nepasieksime, todėl KLJ siūlo vykdyti prevencinę politiką alkoholio vartojimo atžvilgiu ir tinkamai administruoti jau esamas normas:

1. Moksleiviams visose ugdymo įstaigose ugdyti blaivaus gyvenimo įpročius, siekti, kad jie kuo vėliau pradėtų vartoti alkoholį;
2. Ugdyti sveiką gyvenseną Lietuvoje, pasitelkus žiniasklaidos priemones;
3. Skatinti jaunuolių užimtumą rajonuose – kurti jaunimo centrus, kitas įvairias iniciatyvas jaunuolių po pamokinei veiklai plėsti. Remiantis Statistikos departamento duomenimis, net 33,6% jaunuolių vartoja alkoholį dažniau nei 2-4 kartus per mėnesį. Tarp alkoholio vartojimo priežasčių jaunuoliai vis dar nurodo, kad vartoja neturėdami ką veikti, ar norėdami pritapti prie draugų;
4. Inicijuoti atsakingų institucijų darbą su statistika - kelti klausimą, ar tikrai lietuviai tiek daug suvartoja alkoholio;
5. Pasitelkti visuomenės informavimo priemones, tyrimų ir analizės institutus atlikti išsamų tyrimą apie tai, kokių mastu alkoholis yra suvartojamas visoje šalyje.

Kauno Apskritis Liberalaus Jaunimo Organizacijos
Pirmininkė
Miglė Neverdauskaitė